

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Рік заснування 1996

Випуск 772

Романо-слов'янський дискурс

Збірник наукових праць

Чернівці
Видавничий Дім «Родовід»
2016

ЗМІСТ

УКРАЇНСЬКА МОВА І СФЕРА САКРАЛЬНОГО: ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

БАБИЧ Н. „Камінь преткновення” за Біблією і проблеми сакральності в сучасній українській мові ...3	
МАЦЬКІВ П. Розуміння віри в біблійному тексті: лінвокультурологічний аспект 8	
СКАБ М. Вплив біблії на українську мову: обшир, аспекти та основні проблеми їх вивчення 13	
ШАБАТ-САВКА С. Функційно-змістовий потенціал інтенцій сакральності в релігійному дискурсі.....21	
ЯРЕМКО Я. Проблема вербальної лакуності концепту 27	

РЕЛІГІЙНА ЛЕКСИКА ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ

ГУЦУЛЯК Т. Релігійна лексика як твірна база образних дериватів української мови 32	
КОВТУН А. Метафоризована релігійна лексика в українському нерелігійному мовленні 38	
МАЛЮГА Н. „Блаженні голодні та спрагли правди”: осмислення заповідей Нагірної проповіді в українських пареміях 46	
НОВИКОВА Т. Відображення церковнослов'янзмів у словниках української мови 51	
ПОЛИЦЯ Т. Об'єктивація сакральної сфери у фразеолого-паремійному полі концепту „ДУМКА“ 57	
ПРОКОПОВИЧ Л. Лексико-семантичне поле <i>страждання</i> в поетичному дискурсі другої половини ХХ ст.....61	

СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОДИНИЦЬ ІЗ САКРАЛЬНОЮ СЕМАНТИКОЮ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ

БАРАНСЬКА Л. Лінгвостилістика знакових сакральних образів у творі Марії Матіос „Приватний щоденник. Майдан. Війна...” 66	
БОДНАРУК Ю. Роль релігійної лексики в експресивно-прагматичній організації художнього тексту (за творами Люко Дашвар) 71	
ЗАМБЖИЦЬКА М. „Обернуте <i>sacrum</i> “ у прозі Валерія Шевчука.....75	
НЕСТЕРЧУК О. Сакральна лексика та ікона Богородиці Годувальниці в житті земної Марії (за твором У. Самчука “Марія”).....80	
ПЕНА Л. Мовостиль „Духовних бесід“ Софрона Мудрого 83	
ПІДДУБНА Н. До питання про вербалізацію релігійного світогляду в „Щоденнику” Т. Шевченка 87	
СТЕЦИК М. „Хресна дорога. П'ятнадцята стація“ (поезія Майдану в сакральному вимірі) 91	
СТЕЦИК М., БІДА І. Сакральний лінгвопростір новелістики Василя Стефаника 99	
ТЕЛЄЖКІНА О. Діалог поетичних творів Степана Сапеляка і текстів релігійного змісту: лінгвостилістичне потрактування 106	

ЦИПЕРДЮК О. Біблійні алюзії в поетичних текстах Василя Герасим'юка.....	110
ЯВІР Л. Сакральний мовопростір збірки Івана Франка „Мій Измарагд“.....	116

ЕТНОЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ САКРАЛЬНОГО

БОРСУК Н. Міфалагічныя матывы ў сучаснай берасцейскай паэзіі: пераемнасць і ўзбагачэнне традыцый.....	121
ВІЛЬЧИНСЬКА Т. Мовна репрезентація міфологічнаго етнокоду культуры в поетиці про Чорнобиль.....	125
ЗАІКА З. Вобразна-вьяўленчыя сродкі мовы сакральных тэкстаў беларускага Палесся.....	129
МІХЄЄВА Т. Выражэння зооморфізмів засобамі украінскай мовы в текстах Новога Заповіту та Книги Псалмів.....	132
МОСКОВЧЕНКО О. Походження імені богині води <i>Дана</i> та слів <i>сніг, вода</i>	138
ТИМОШИК Г. „Увидимо сі на Сафатові долині“: означення потойбіччя крізь призму есхатологічних образів у мікротекстах „Галицько-руських народних приповідок“ Івана Франка.....	143
ШТИБЕЛЬ Ю. Словесні образи-символи орнітонімів у біблійному тексті.....	148
ШУЛЯК С. Українські замовляння та мова фольклорних іножанрових текстів.....	152
ШУСТ Л. Вигуки-божіння як особливість сакральної культури українців.....	156

ІСТОРІЯ МОВИ ТА ОНОМАСТИКА

БАГНЮК Н. Українська пасійна проповідь XVI століття: мовні контрасти.....	159
БУТ-ГУСАІМ С. Нацыянальна-культурная адметнасць антрапанімікону гістарычнай прозы Зінаіды Дудзюк.....	163
ЛУКАШ Г. Про Гога і Магога.....	165
БРУС М. Євангельські назви жінок XI – XV століть.....	170
РУЛЬОВА Н. Сакральна лексика та її елементи в антропонімії Західного Поділля.....	174

СВАНГЕЛЬСЬКІ НАЗВИ ЖІНОК XI – XV СТОЛІТЬ

У статті проаналізовано загальні назви жінок із рукописних Євангелій XI – XV ст., розглянуто їх як символічні найменування, значення і функціонування яких зумовлено змістом і характером Святого Письма, показано зі своєрідними ознаками і представлено як євангельські назви жінок.

Ключові слова: назви жінок, євангельські тексти XI – XV ст.

Лінгвальна категорія жіночності має довготривалу історію становлення й формування на українському ґрунті [див. 1]. Із виникненням власної літературно-писемної мови вона набула виразного й повногранного вияву. І першими писемними джерелами, що сприяли уреченню відображенню категорії жіночності, стали церковно-релігійні твори – перекладні й оригінальні. Тому важливим завданням у розкритті історії фемінітивів української мови є з'ясування специфіки слів, що завдяки появі церковно-релігійних творів стали першими показниками категорії жіночності на українському мовному ґрунті.

Історія фемінітивів давнього писемного періоду розвитку української мови, або давньоукраїнського, наявна в деяких лінгвістичних дослідженнях [див. 1; 2]. Однак на базі конкретного стилю, і зокрема конфесійного, фемінітиви XI – XV ст. ще не вивчали. Натомість сьогодні відомо чимало історичних розвідок про мовні ознаки церковно-релігійних пам'яток української мови XI – XV ст. [див. 3; 7 та ін.]. Такі праці є науковим підґрунтям для розкриття мовної палітри давніх сакральних творів, на тлі яких визначаються і характерні ознаки назв жінок тієї чи іншої пам'ятки. А особливо актуальними в умовах відродження й оновлення української державності стали дослідження найбільш духовно багатих і цінних конфесійних пам'яток – Євангелій [див. 5; 6; 7].

Вибір хронологічних меж досліджуваного матеріалу зумовлений багатьма чинниками. Початок відліку пов'язаний із виникненням перших писемних творів у Київській Русі і становленням основних рівнів української мови, а кінець відліку – з пізнім відтворенням давніх писемних пам'яток, первинною документацією окремих українських мовних явищ та із завершенням формування української мови як окремої системи. Період XI – XV ст. охопив часи вільного й самостійного розвитку української мови, аж до кінця XV ст. – до позбавлення українських князівських династій влади і втрати української державності.

Євангелія XI – XV ст. – неповторна й неocenна спадщина української мови, що за вказаний

період відображають рукописну творчість пергаментного часу. Унаслідок розвиненого й посиленого книгописання за часів існування власної державності Євангелія зі всіма церковно-релігійними творами і склали найбільшу спадщину писемних пам'яток давньоукраїнської мови. Мистецтво книгописання XI – XV ст. глибоко розкрито в праці Я. Запаска, де описано найбільше саме євангельських пам'яток [див. 4, с. 123–317]. Через малодоступність давніх рукописів для виконання власного дослідження обрано Добриво Євангеліє 1164 р., Євсевієве Євангеліє 1283 р., Луцьке Євангеліє XIV ст. і Четью 1489 р., з метою порівняння текстів різних століть. Загальна кількість виявлених номінацій зі значенням жіночності склала до тридцяти слів.

У процесі аналізу фемінітивів особливу привертас те, що вони виступають насамперед як символічні назви, бо презентують жіночі образи із життя і вчення Ісуса Христа. Учасницями життя й діяння Ісуса Христа було небагато жінок, але мовлені чи відзначені у святому писанні вони стали біблійними, а відповідні їхні найменування можна розглядати як “євангельські назви жінок”. Так, у тексті Добриво Євангелія 1164 р. зафіксовано фемінітиви *жена* “жінка”, “дружина”, *мти* “мати”, “Богородиця”, *мтръ* “мати”, “Богородиця”, *сестра*, *дъци*, *дъщерь*, *бѣа*, *отроковица*, *вдовица*, *дѣца*, *дѣа*, *раба*, *рабынѣ*, *мчница*, *свекровь*, *въдова*, *грѣшница*, *снѣха*, *дверница*, *невѣста*, *самарянина*, *тъща*, *пр(о)рчца*, *любодѣица*, *мюроносица*, *первом(ч)ница*. З таких номінацій найбільш уживаними є слова *жена*, *мати*, *матерь*, *сестра*, *дъци*, *дъщерь*, рідко трапляються слова *бѣа*, *отроковица*, *вдовица*, *дѣца*, *раба*, *рабынѣ*, а решта слів є поодинокими. Використання фемінітивів зумовлено актуалізацією того чи іншого жіночого образу.

З погляду походження фемінітиви являють собою спільнослов'янські і старослов'янські назви жінок. Спільнослов'янських найменувань небагато (*жена*, *мати*, *матерь*, *сестра*, *свекровь*, *въдова*, *снѣха*, *невѣста*, *тъща*, *подроуга*), порівняно зі старослов'янськими (*отроковица*, *рабынѣ*, *мчница*, *грѣшница*, *дверница*, *самарянина*, *пр(о)рчца*, *любодѣица*, *мюроносица*, *первом(ч)ница* тощо), що зумовлено церковнослов'ян-

ською основою писемних пам'яток. Фемінітиви-старослов'янізми майже з незмінним складом відображаються в Євангеліях різних століть, однак виступають рідковживаними словами. Через це є мало помітними у Святому Писанні, уведеними відповідно до змісту для лексичного збагачення й урізноманітнення старослов'янського тексту, наповнення його своєрідними жіночими образами, напр.: не(д). ꙗ. мюроносица(м). ю(г)а ш(т) мать(а) (ДЄ, 60); гла же юмоу жена самаряныни. како ты иудѣи сыи ш(т) мене просиши пити воды. жены самаряныны. не прикасаются иудѣи самаряныны (ДЄ, 77-78); и какова жена прикасається сѧ емь. тако грѣшница єсть (ДЄ, 268); югда же снъ твои из ѣдъ тво є имѣнь є сь любодѣицами. приде и закла юмоу телець оупитаныи (ДЄ, 379); и соущю петроу низоу на дворѣ приде єдина рабыни старѣишыны жьречьска (ДЄ, 387); гла же раба дверница петрови. єда и ты о(т) оученикъ єси члѣвка сего (ДЄ, 489); Стыя первом(ч)нцѣ феклы ю(г)а ш(т) ма(т). пи(с). не(д). ꙗ (ДЄ, 532). З таких старослов'янізмів найбільш уживаним є слово *отроковица* "дівчинка або молода особа жіночої статі взагалі": вълѣзъ и гла імь. что плачете сѧ и что плещю єте. *отроковица* нѣсть оумерла но спить. и смѣхоу сѧ юмоу. сь иже изгъна всѧ и поидѣ *отроковицѣ* и мѣтръ. ꙗ иже и с нимь. и вниде идеже *отроковица* лежаше. юмь за роукоу *отроковицю* и гла єи. тадалифакоумь. юже єсть сказа юмо-є *отроковице* тобѣ глаю оустани. абь-є оуста *отроковица* и хожаше. бѣше болѣтъ вѣ (ДЄ, 93зв).

Фемінітиви-старослов'янізми є однозначними найменуваннями у євангельських текстах, що уособлюють жінок ніби двох різних світів: духовно високого, праведного (*мюроносица*, *мѣница*, *самаряныни*) і духовно низького, грішного (*дверница*, *любодѣица*, *рабыня*). Вони можуть бути класифіковані і більш конкретно: назви святих осіб жіночої статі (*мѣница*, *первом(ч)нцѣ*), назви вірних і відданих Ісусові жінок (*мироносица*, *самаряныни*), назви зцілених і звільнених жінок (*дѣвица*, *отроковица*), назви грішних і нерозкаяних жінок (*блоудница*, *грѣшница*). Варто звернути увагу й на конкретні фемінітиви. Так, слово *бѣа* використовується для позначення

Богородичних свят, тоді як назвами Божої Матері у Святому Письмі виступають слова *мати*, *матерь*, напр.: и прѣ(д) празденество *стыя бѣа* ю(г)а ре(ч) ꙗ всѧ мнѣ (ДЄ, 534), Положеньє чєстнаго поѣса *стыя бѣа* (ДЄ, 574). Позначеннями молодої особи жіночої статі є слова *дѣвица* й *отроковица*, з яких перше виступає назвою дівчини взагалі, без додаткової оцінки чи вказівки на вік, напр.: ш(т)идѣте нѣсть бо оумерла *дѣца* но спить (ДЄ, 158); и принєсоша главоу юго на блюдѣ. и даша ю *дѣвици* и несє ю мѣтри сво єи (ДЄ, 160); сє *дѣца* приимѣтъ и родить снъ и нарекоуть имѧ юмоу емьмануилъ (ДЄ, 539). А слово *отроковица* "дівчина" набуває і значення "дочка", стосовно батьків і у звертаннях Ісуса, напр.: ꙗ сь рече єи. сего ради словєсє иди. и изидѣтъ бѣсъ из дощєре твоєѣ. и шєдъши вѣ домъ свои обрѣте *отроковицю* лежашю на одрѣ (ДЄ, 237-238); пришедъ же вѣ дѣмь. не да никому же вѣнвити со собою. токмо петроу ижевою ишаноу. и шѣцю *штроковица* и мѣти; и юмь ю за роукоу вѣзва гла. *штроковице* вѣстани (ЄЄ, 143). Слова *раба*, *рабыня* мають значення "служниця", напр.: медлить гнъ мои прити и начнѣтъ бити рабы и *рабыни*. ꙗсти же и пити и оупивати сѧ (ДЄ, 302), и оузрѣвѣвши же и *раба* нѣка сѣдѣца при свѣтѣ. и возрѣвѣвши на нь рече и сь бѣ сь нимь (ДЄ, 400); рідко "слуга господня": и рече мрѣ. сє *раба* гнѧ боуди мнѣ по глаю твоємоу (ДЄ, 560).

Спільнослов'янські назви жінок більш актуалізовані у Біблії, ніж церковнослов'янські. За семантичною структурою вони поділяються на однозначні й багатозначні, з яких перші менш поширені, ніж ті, що набули полісемантичності завдяки широкому застосуванню в євангельських текстах. Отож частина їх є однозначними і переважно маловживаними словами, напр., *дѣва*, *вѣдова*, *снѣха*, *свєкровь*, *тъца*: вниде ꙗс вѣ домъ симоновъ. *тъца* же симонова одержима бѣ великомь огнємь (ДЄ, 254); тако приближиша сѧ къ вратомъ града и сє изношахоу оумершъ снъ єдиночѣдъ мѣтри своєи и та бѣ *вѣдова*. и народъ ш(т) *града* лиоге бѣ сь нєю (ДЄ, 267); раздѣлѣтъ сѧ оцѣ на снѧ. и снъ на оцѣ. мѣти на дѣщєрѣ и дѣщи на мѣтрѣ. *свєкры*

на снѣхоу свою. и снѣха на свекровь свою (ДЄ, 303), тогда вѣсташа всѣ дѣвы оны и оукрашиша свѣтильники своѣа (ДЄ, 448). З однозначних номінацій найбільш поширеним у Євангеліях є слово *сестра*, напр.: и весь иже оставитъ домъ свои. или братью или *сестры* или оца. или мѣрѣ (ДЄ, 124), любаше же ісѣ марфоу и *сетроу* ѣѣ и лазора (ДЄ, 421), и сеи бѣ *сестра* именьмѣ мрѣ (ДЄ, 528).

Решта спільнослов'янських фемінітивів – це багатозначні і широко вживані слова в межах євангельських текстів, напр., *невѣста* “наречена”, “невістка”: имѣи *невѣстоу* женихъ єсть. а друуги женихъ вѣстоѣ и послушаша ѣго. и радостью радоу єтьсѣ за гласъ жениховъ (ЛЄ, 63в); придохъ бо раздѣлитъ челоуѣка на оца своѣго. и дѣщерь на мѣрѣ свою. и *невѣстоу* на свекровь свою (ДЄ, 134). На особливу ж увагу заслуговують слова *дѣщи*, *дѣщерь*, *мати*, *матерь*, *жена*. Назви *дѣщи*, *дѣщерь* – старослов'янські форми спільнослов'янського слова *дѣчи* (*дѣчерь*), якого в євангельських текстах не виявлено. Основне значення слів *дѣщи*, *дѣщерь* – “дочка стосовно батьків”, що було досить поширене в повчаннях і діяннях Ісуса Христа, напр.: и єже любить сѣна или *дѣщерь* паче мене нѣ(с) ми подобенъ (ДЄ, 123); се князь пришедъ кланаше сѣ ѣмоу глѣ, *яко дѣщи мои* нинѣ оумре (ДЄ, 157); а вторинне значення – “дочка взагалі”, наявне у звертаннях Ісуса Христа до віряннок, християнок та інших жінок, напр.: ісѣ же рече ѣи. *дѣщи вѣра твоѣ* сїсе та иди въ мирѣ. и боуди сдрава отъ раны твоѣѣ (ЛЄ, 95зв); рцѣте *дѣщери синовѣ* се ц(с)рѣ твои градѣть к тебе кротоко (ЄЄ, 175).

Назва *жена* зафіксована в спільнослов'янській формі та з двома значеннями – “жінка взагалі” і “дружина”, з яких перше більш поширене, ніж друге. Як “жінка взагалі” слово *жена* використовується для називання особи жіночої статі і у звертаннях Ісуса Христа до неї та до своєї матері, напр.: прииде *жена* отъ самарита. почертъ воды. и глѣ ѣи ісѣ. даи жѣ ми воду пити ... и глѣ ѣмоу *жена самаритини* (ЛЄ, 21зв-22); глѣ ѣмоу *жена*. гѣ даи же ми сию воду ; отъвѣща ѣмоу *жена*. и рече ѣмоу не имамъ моужа и глѣ ѣи ісѣ; и глѣ ѣмоу *жена*. гѣ вижду *яко прѣркъ* ѣси

ты; и глѣ ѣи ісѣ. *жена* вѣроуи ми. *яко градѣть* година (ЛЄ, 22зв); и глагола мѣи ісѣа к нему вина не имоуть. и глѣ ѣи ісѣ. что єсть мѣнѣ и тобѣ *жена*. и не оубо прииде година *моя* (ЛЄ, 8). Значення “дружина” слово *жена* виражає стосовно чоловіка або сім'ї, напр.: и не могоущю же ѣмоу воздати. повелѣ гѣ ѣго продати и. и женоу ѣго и дѣти (ДЄ, 199), прѣстоупиша ко ісоу фарисѣѣи. искоушающе и глѣще аще достоитъ члѣвоу поустити женоу свою по всѣакои винѣ (ЄЄ, 117).

Назви *мати*, *матерь* мають різне написання в євангельських текстах і виражають значення “мати стосовно дітей”, “мати Ісуса Христа”, напр.: чѣти оца и мѣрѣ и възлюбиши ближнѣго своѣго акы самъ сѣ (ДЄ, 206); *яко мѣи твоѣи* братьѣ твоѣѣ в нѣ стоитъ видѣти та хотѣще (ДЄ, 289); стоѣхоу при кр(с)тѣ ісовѣ мѣи ѣго и сестра мѣре ѣго. мрѣѣ клеопова и мрѣѣ магдалини (ДЄ, 505); Ісу хсѣво же рж(с)тво сице бѣ оброченѣ бо бывѣши мѣри ѣго мрѣи иосифови прѣже даже не сѣнидоста сѣ обрѣте сѣ имѣщи въ чревѣ ш(т) дѣа сѣго (ДЄ, 538). Упродовж століть зберігалосся скорочене написання цих слів у євангельських текстах – *мѣи*, *мѣрѣ*, з яких переважала друга форма, напр.: Р(ч)ѣ гѣ. любѣ шѣа и мѣрѣ паче мене нѣ(с) мене достоѣно (ЄЄ, 110). І лише в пам'ятках XIV – XV ст. можна виявити відмінне їх написання, напр.: чѣти оца своѣго і *матѣрь* свою. иже злѣ словеси тѣ оца и *матѣрь* смертѣю да оумреть вы же глѣте (ЛЄ, 100зв). Але ще до XV ст. зберігалосся скорочене написання таких слів і відображалосся навіть у перекладних конфесійних творах, напр., у Четъї 1489 року [див. 6, с. 22-29].

Дослідження фемінітивів на основі Євангелій XI – XV ст. показало, що для таких конфесійних пам'яток характерна невелика кількість іменників-назв жінок (у повних апракосах їх більше, ніж у коротких апракосах). Фемінітиви знайшли втілення в євангельських текстах у зв'язку з необхідністю відобразити жіночі образи, які мали місце в житті й повчанні Ісуса Христа і яких уведено небагато до Святого Письма, тому й набувають певного символічного значення. Відповідно до канонічного тексту Євангелій назви жінок зберігаються майже в незмінному значенні й вигляді у рукописах різних століть.

Фемінітиви давніх Євангелій – це символічні

назви, що надають кожному жіночому образу особливого значення (жіночності – *жена*, родинності – *мати*, молодості – *отроковица*, святості – *мїщица*, грішності – *любодїица* тощо). Вони мають старослов'янське і спільнослов'янське походження та використовуються в міру актуалізації жіночих образів (найбільш поширені слова *жена*, *мати*, *матерь*, *дїщи*, *дїщерь*). Поодинокі нові фемінітиви з'являються тільки в перекладних конфесійних творах кінця XV ст., для яких характерним був уже досить багатий і відчутний вплив народнорозмовної мови та інших мов (*баба*, *дочка*, *грекиня*, *заступниця*, *владичиця*).

Література

1. Брус М. Становлення лінгвальної категорії жіночності / Марія Брус // Вісник Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Філологія. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦТ, 2006. – Вип. XI–XII. – С. 39–48.
2. Брус М. П. Фемінітиви в українській мові XI–XV ст. / Брус М. П. // Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2006. – № 2. – С. 28–34.
3. Гринчишин Д. Четя 1489 року – видатна конфесійна пам'ятка української мови / Дмитро Гринчишин // Записки Наукового товариства імені Шевченка: Праці Філологічної секції. – Львів: Наукове товариство імені Шевченка, 1995. – Т. 229. – С. 251–276.
4. Запаско Я. П. Опис рукописів // Пам'ятки книж-

- кового мистецтва. Українська рукописна книга / Я. П. Запаско. – Львів: Світ, 1995. – С. 123–315.
5. Німчук В. В. Євсевієве Євангеліє 1283 р. як пам'ятка української мови / В. В. Німчук // Євсевієве Євангеліє 1283 року: Наукове видання / [відп. ред. В. В. Німчук]. – К.: Київський славістичний ун-т, 2001. – С. 3–38.
  6. Німчук В. Четя 1489 року в контексті сучасної україністики / Василь Німчук // Українська мова. – 2014. – № 4 (52). – С. 12–31.
  7. Осінчук Ю. В. Живописні риси в Добриловому Євангелії 1164 року / Юрій Осінчук // Добрилове Євангеліє 1164 року / [відп. ред. В. В. Німчук; упоряд. Ю. В. Осінчук]. – Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2012. – С. 11–34.

Джерела

- ДЄ Добрилове Євангеліє 1164 року: Транслітерований текст // Добрилове Євангеліє 1164 року / [відп. редактор В. В. Німчук; упорядник Ю. В. Осінчук]. – Львів: Інститут українознавства імені І. Крип'якевича НАН України, 2012. – С. 36–575.
- ЄЄ Євсевієве Євангеліє 1283 року: Давньоукраїнський текст // Євсевієве Євангеліє 1283 року: Наукове видання / [відп. ред. В. В. Німчук]. – К.: Київський славістичний університет, 2001. – С. 39–319.
- ЛЄ Луцьке Євангеліє XIV століття: Видання факсимільного типу / [видання Волинської єпархії Української православної церкви]. – К.: ТОВ вид-во "Горобець", 2011. – 526 л.

В статтє проанализированы общие названия женщин из рукописных Евангелий XI–XV вв., рассмотрены как символические названия, значение и функционирование которых обусловлено содержанием и характером Святого Писания, показаны со специфическими особенностями и представлены как евангельские названия женщин.

Ключевые слова: названия женщин, евангельские тексты XI–XV вв.

The article analyzes the common names of women from XI–XV centuries manuscript of the Gospels. It was considered as a symbolic name, meaning and functioning of which is due to the content and nature of the Holy Scriptures. They are shown with original features and introduced as evangelical names of women.

Key words: names of women, gospel texts of XI–XV centuries.